

Media ja lehdistö

Euroopan unionin tuomioistuin
LEHDISTÖTIEDOTE nro 165/19
Luxemburgissa 19.12.2019

Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa C-311/18
Data Protection Commissioner v. Facebook Ireland Limited, Maximilian
Schrems

Julkisasiamies Saugmandsgaard Øen mukaan mallisopimuslausekkeista henkilötietojen siirtoa varten kolmansiin maihin sijoittautuneille henkilötietojen käsittelijöille annettu komission päätös 2010/87/EU on pätevä

Yleisessä tietosuojasetuksessa (GDPR)¹ samoin kuin henkilötietojen käsittelystä annetussa direktiivissä, joka sillä korvattiin,² säädetään, että henkilötietoja voidaan siirtää kolmanteen maahan, jos kyseisessä kolmannessa maassa taataan näiden tietojen suojan riittävä taso. Jos olemassa ei ole komission tekemää tietosuojan riittävyyttä koskevaa päätöstä, rekisterinpitäjä voi kuitenkin ryhtyä tietojen siirtoon, jos se toteuttaa siihen liittyvät asianmukaiset suojatoimet. Nämä suojatoimet voidaan toteuttaa esimerkiksi tietojen viejän ja tuojan välisen sellaisen sopimuksen muodossa, johon sisällytetään komission päätöksessä säädettyjä tietosuoja koskevia vakiolausekkeita. Komissio vahvisti päätöksellä 2010/87/EU³ mallisopimuslausekkeita henkilötietojen siirtoa varten kolmansiin maihin sijoittautuneille henkilötietojen käsittelijöille. Nyt käsiteltävänä oleva asia koskee tämän päätöksen pätevyyttä.

Pääasian tosiseikat ja tausta

Pääasian taustalla on itävaltalaisen Facebookin käyttäjän Maximilian Schremsin vireille panema menettely, jossa unionin tuomioistuin on jo antanut tuomion 6.10.2015 (jäljempänä Schrems-tuomio).⁴

Schremsin kaltaisten unionissa asuvien Facebookin käyttäjien Facebookille antamat tiedot siirretään kokonaan tai osittain Facebookin irlantilaisesta tytäryhtiöstä Facebook Irelandista Yhdysvaltojen alueella sijaitseville palvelimille käsiteltäviksi. Schrems teki vuonna 2013 Irlannissa henkilötietojen suojaa koskevien säännösten soveltamisen valvonnasta vastaavalle viranomaiselle (jäljempänä valvontaviranomainen) kantelun, jossa hän katsoi, että kun otetaan huomioon paljastukset, jotka Edward Snowden teki vuonna 2013 Yhdysvaltojen tiedustelupalvelujen (erityisesti National Security Agencyn eli NSA:n) toiminnasta, Yhdysvaltojen oikeus ja käytännöt eivät tarjoa riittävää suojaa viranomaisten harjoittamalta tähän maahan siirrettyjen tietojen tarkkailulta. Valvontaviranomainen hylkäsi kantelun muun muassa sillä perusteella, että komissio oli katsonut 26.7.2000 tekemässään päätöksessä,⁵ että ns. safe harbor -järjestelmän yhteydessä⁶ Yhdysvallat takaa siirrettyjen henkilötietojen suojan riittävän tason.

¹ Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta 27.4.2016 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 (EUVL 2016, L 119, s. 1).

² Yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24.10.1995 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY (EYVL 1995, L 281, s. 31).

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 95/46/EY mukaisista mallisopimuslausekkeista henkilötietojen siirtoa varten kolmansiin maihin sijoittautuneille henkilötietojen käsittelijöille 5.2.2010 annettu komission päätös (EUVL 2010, L 39, s. 5), sellaisena kuin se on muutettuna 16.12.2016 annetulla komission täytäntöönpanoasetuksella (EU) 2016/2297 (EUVL 2016, L 344, s. 100).

⁴ Tuomio 6.10.2015, Schrems, [C-362/14](#), ks. myös lehdistötiedote nro [117/15](#).

⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 95/46/EY mukaisesti yksityisyyden suojaa koskevien safe harbor -periaatteiden antaman suojan riittävyydestä ja niihin liittyvistä Yhdysvaltojen kauppaministeriön julkaisemista tavallisimmista kysymyksistä 26.7.2000 tehty komission päätös 2000/520/EY (EYVL 2000, L 215, s. 7).

Unionin tuomioistuin vastasi Schrems-tuomiossa High Court of Irelandin esittämään kysymykseen ja julisti safe harbor -päätöksen pätemättömäksi.

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kumosi Schrems-tuomion johdosta päätöksen, jolla valvontaviranomainen oli hylännyt Schremsin kantelun, ja palautti kantelun tälle viranomaiselle tarkastelua varten. Valvontaviranomainen aloitti tutkinnan ja kehotti Schremsia muotoilemaan kantelunsa uudelleen huomioon ottaen safe harbour -päätöksen pätemättömäksi julistamisen.

Tästä varten Schrems pyysi Facebook Irelandia yksilöimään ne oikeudelliset perustat, joihin unionissa asuvien Facebookin käyttäjien henkilötietojen siirto Yhdysvaltoihin nojautuu. Facebook Ireland viittasi sen ja Facebook Inc:n väliseen tietojen siirtoa ja käsittelyä koskevaan sopimukseen (data transfer processing agreement), joka on ollut voimassa 20.11.2015 lukien, ja päätökseen 2010/87.

Schrems muotoili kantelunsa uudelleen ja väitti siinä yhtäältä, että tämän sopimuksen lausekkeet eivät ole yhdenmukaisia päätöksessä 2010/87 säädettyjen mallisopimuslausekkeiden kanssa, ja toisaalta, että nämä mallisopimuslausekkeet eivät missään tapauksessa voi olla perustana häntä koskevien henkilötietojen siirtämiselle Yhdysvaltoihin. Schrems katsoo nimittäin, että asianomaisilla henkilöillä ei ole mitään oikeussuojakeinoja, jonka avulla he voisivat Yhdysvalloissa vaatia yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa koskevien oikeuksiensa kunnioittamista. Näin ollen Schrems vaati valvontaviranomaista lykkäämään tiedonsiirtoja päätöksen 2010/87 mukaisesti.

Valvontaviranomainen pyrkii tutkinnallaan selvittämään, varmistaako Yhdysvallat unionin kansalaisten henkilötietojen asianmukaisen suojan, ja jos näin ei ole, tarjoaako mallisopimuslausekkeiden käyttäminen riittävät suojatoimet siltä osin kuin kyse on heidän perusvapauksiensa ja -oikeuksiensa suojaamisesta. Valvontaviranomainen katsoi, että Schremsin kantelun ratkaisu riippui siitä, onko päätös 2010/87 pätevä, ja pani vireille menettelyn High Courtissa, jotta tämä esittäisi asiasta kysymyksen unionin tuomioistuimelle. High Court esitti tämän viranomaisen pyytämän mukaisesti ennakkoratkaisupyynnön.

Julkisasiamies Henrik Saugmandsgaard Øe ehdottaa tänään antamassaan ratkaisuehdotuksessa, että unionin tuomioistuin vastaa, että kysymysten tarkastelussa ei ole tullut esiin seikkoja, jotka voisivat vaikuttaa päätöksen 2010/87 pätevyYTEEN.

Julkisasiamies huomauttaa aluksi, että pääasiassa on kyse ainoastaan siitä, onko päätös 2010/87, jolla komissio otti käyttöön mallisopimuslausekkeet, joihin Schremsin kantelussa tarkoitettujen siirtojen tueksi vedotaan, pätevä.

Julkisasiamies katsoo ensiksi, että unionin oikeutta sovelletaan henkilötietojen siirtoon kolmanteen maahan, kun siirto tehdään kaupallisessa tarkoituksessa, vaikka kyseisen kolmannen maan viranomaiset voivat käsitellä siirrettyjä tietoja kansalliseen turvallisuuteen liittyvissä tarkoituksissa.

Toiseksi julkisasiamies toteaa, että GDPR:n kolmansiin maihin tapahtuvaa siirtoa koskevien säännösten tavoitteena on varmistaa henkilötietojen suojan jatkuvasti korkea taso riippumatta siitä, tapahtuuko tietojensiirto tietosuojan riittävydestä tehdyn päätöksen perusteella vai viejän toteuttamien asianmukaisten suojatoimien nojalla. Hänen mukaansa tämän tavoitteen saavuttamistapa kuitenkin vaihtelee siirron oikeudellisen perustan mukaan. Yhtäältä tietosuojan riittävydestä tehdyn päätöksen tarkoituksena on sen toteaminen, että tietty kolmas maa siellä sovellettavan lainsäädännön ja käytännön perusteella varmistaa henkilöiden, joiden tietoja siirretään, perusoikeuksille suojan, joka tasoltaan vastaa olennaisesti GDPR:stä, kun sitä tulkitaan perusoikeuskirjan valossa, johtuvaa tasoa. Toisaalta **tietojen viejän erityisesti sopimusteitse toteuttamien asianmukaisten suojatoimien on sinällään varmistettava tällainen suojan taso.** Tältä osin komission hyväksymissä mallisopimuslausekkeissa vahvistetaan yleinen mekanismi, jota sovelletaan siirtoihin siitä riippumatta, mikä kolmas maa on kohdema ja millainen on siellä varmistettu suojan taso.

⁶ Safe harbor -järjestelmä kattaa joukon henkilötietojen suojelua koskevia periaatteita, joita amerikkalaiset yritykset voivat noudattaa vapaaehtoisesti.

Julkisasiamies tarkastelee kolmanneksi päätöksen 2010/87 pätevyyttä perusoikeuskirjan valossa. Hän katsoo, ettei pelkästään se, että tämä päätös ja siinä esitetyt mallisopimuslausekkeet eivät sido kohdemaana olevan kolmannen maan viranomaisia eivätkä siis estä niitä asettamasta tuojalle velvollisuuksia, jotka eivät ole yhteensopivia näiden lausekkeiden kanssa, tee tästä päätöksestä pätemätöntä. Se, onko päätös 2010/87 perusoikeuskirjan mukainen, riippuu sellaisten riittävän vakaiden mekanismien olemassaolosta, joilla voidaan varmistaa, että mallisopimuslausekkeisiin perustuvia siirtoja lykätään tai ne kielletään, jos näitä lausekkeitä rikotaan tai niitä on mahdotonta noudattaa.

Hänen mukaansa tilanne on tällainen siltä osin kuin olemassa on **velvollisuus – joka koskee rekisterinpitäjiä ja siinä tapauksessa, että viimeksi mainitut eivät ryhdy toimiin, valvontaviranomaisia – lykätä siirtoa tai kieltää se, kun vakiolausekkeista johtuvat velvollisuudet ja kohdemaana olevan kolmannen maan lainsäädännössä asetetut velvollisuudet ovat keskenään ristiriidassa niin, että kyseisiä lausekkeitä ei voida noudattaa.**

Julkisasiamies toteaa lisäksi, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kyseenalaistaa välillisesti eräät komission 12.7.2016 tekemässä ns. Privacy Shield -päätöksessä tekemät arviot.⁷ Komissio totesi kyseisessä päätöksessä, että Yhdysvallat takaa tietosuojan riittävän tason tiedoille, jotka siirretään unionista tässä päätöksessä käyttöön otetun järjestelyn puitteissa, kun otetaan huomioon erityisesti suojatoimet, jotka liittyvät amerikkalaisten tiedusteluviranomaisten pääsyyn näihin tietoihin, sekä oikeussuoja, joka tarjotaan henkilöille, joiden tietoja siirretään.⁸ Julkisasiamiehen mukaan pääasian oikeusriidan ratkaisu ei edellytä, että unionin tuomioistuin lausuu Privacy Shield -päätöksen pätevyydestä, koska kyseinen oikeusriita koskee ainoastaan päätöksen 2010/87 pätevyyttä. Julkisasiamies esittää kuitenkin toissijaisesti syyt, jotka ovat saaneet hänet pohtimaan Privacy Shield -päätöksen pätevyyttä yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kunnioittamista koskevien oikeuksien sekä tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden valossa.

HUOMAUTUS: Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus ei sido unionin tuomioistuinta. Julkisasiamiehen tehtävänä on antaa unionin tuomioistuimelle riippumattomasti oikeudellinen ratkaisu käsiteltävänä olevasta asiasta. Unionin tuomioistuin aloittaa nyt tämän asian harkinnan, ja tuomio julistetaan myöhemmin.

HUOMAUTUS: Ennakkoratkaisupyyntö antaa jäsenvaltioiden tuomioistuimille mahdollisuuden tiedustella niiden käsiteltävänä olevan yksittäisen asian puitteissa unionin tuomioistuimelta unionin oikeuden tulkintaa tai unionin toimen pätevyyttä. Unionin tuomioistuin ei ratkaise kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevaa asiaa. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on ratkaista asia unionin tuomioistuimen ratkaisun mukaisesti. Unionin tuomioistuimen ratkaisu sitoo vastaavalla tavoin muita kansallisia tuomioistuimia, jotka käsittelevät samanlaista ongelmaa.

Tämä on tiedotusvälineiden käyttöön tarkoitettu epävirallinen asiakirja, joka ei sido Euroopan unionin tuomioistuinta.

Ratkaisuehdotuksen [koko teksti](#) julkaistaan CURIA-sivustolla lukemispäivänä.

Lisätietoja: Gitte Stadler ☎ +352 4303 3127

Kuvia ratkaisuehdotuksen lukemisesta on saatavilla "[Europe by Satellite](#)" -sivustolla ☎ (+32) 2 2964106

⁷ [Direktiivin 95/46] nojalla EU:n ja Yhdysvaltojen välisen Privacy Shield -järjestelyn tarjoaman tietosuojan tason riittävydestä 12.7.2016 annettu komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2016/1250 (EUVL 2016, L 207, s. 1).

⁸ Kuten sitä edeltänyt safe harbor -päätös, Privacy Shield -päätös nojautuu siihen, että yritykset vapaaehtoisesti noudattavat eräitä henkilötietojen suojaa koskevia periaatteita.